

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI
TAKAS MERKEZİ
UYGULAMA ESASLARI

1.DAYANAK

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 10.12.2004 tarih ve 48/1602 sayılı toplantısında alınan kararı ile Bankamız Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Takas Merkezi olarak görevlendirilmiştir. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda (VOB) işlem gören sözleşmelerin takası, Genel Yönetmelik, VOB Yönetmeliği ve ilgili mevzuat, VOB'un Takas ve Temerrüt Esasları Genelgesi ile Takasbank'ın 808 ve 880 nolu Genel Mektuplarında yer alan hükümler çerçevesinde yerine getirilmektedir.

2. VOB TAKAS MERKEZİ'NİN GÖREV VE YETKİLERİ

VOB Yönetmeliği'nin 76. maddesinde Takas Merkezinin görev ve yetkileri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- a) Bu Yönetmelikteki esaslar çerçevesinde takas işlemlerini yürütmek,
- b) Garanti Fonunu idare etmek Garanti Fonuna ilişkin defter kayıt ve bilgileri tutmak, ve Garanti Fonuna katılım tutarı ile ilgili tavsiyede bulunmak,
- c) Takas işlemleri çerçevesinde Garanti Fonundan gerekli ödemeleri yapmak,
- d) Garanti Fonundan yapılan ödemeler nedeniyle oluşan alacağı tahsil için gerekli işlemleri yürütmek,
- e) Teminat olarak kabul edilebilecek kıymetler ve bunların temini, tahsili, tamamlama sürecine ilişkin esasları Borsanın uygun görüşünü almak suretiyle belirlemek,
- f) Teminat tamamlama çağrısı yapmak ve teminat tutarının yeniden istenen seviyeye süresi içinde çıkartılmasını sağlamak,
- g) Bu Yönetmelikte tanımlanmış olağanüstü durumların varlığı halinde olağanüstü durum teminatı yatırılmasını sağlamak, Borsa tarafından belirlenen açık pozisyonların kapatılmasını veya ilgili teminatların başka üyeye transfer edilmesini sağlamak,
- h) Teminatları toplamak ve idare etmek, gerektiğinde bunları nakde çevirerek hak sahiplerine ödemek,
- i) Teminatları değerlemek,
- j) Temerrüt esaslarının belirlenmesinde tavsiyelerde bulunmak,
- k) Üyelerin temerrüdü durumlarında bu Yönetmelikte öngörülen tedbirleri almak,
- l) Başlangıç ve sürdürme teminatlarının düzeyi konusunda tavsiyelerde bulunmak,
- m) Hesapları güncelleştirmek ve bununla ilgili nakit ve varlık transferlerini yapmak,
- n) Teslimat taleplerini pozisyon sahipleri arasında tahsis etmek,
- o) Teslimatla ilgili bilgileri üyelere süresi içinde bildirmek,
- p) Teslimatın düzenli bir şekilde gerçekleşebilmesi için bu Yönetmelikte öngörülen işlemleri yürütmek,
- r) Borsada işlemlerin yapılmasını sağlamak üzere hesap açmak,
- s) Takas üyelerinin takas üyeliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirme konusunda finansal yeterliliğine ilişkin herhangi bir olumsuz durum tespit etmesi halinde Borsayı bilgilendirmek,
- t) Opsiyon primi tahsilatını ve ödemesini gerçekleştirmek,
- u) Borsada gerçekleştirilen işlemlerin takası kapsamında gerekli tüm iş ve işlemleri yapmak.

3. GENEL TAKAS ESASLARI

- ❖ Vadeli İşlemler Piyasası'nda Takas merkezi alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı alıcı rolünü üstlenmiştir.
- ❖ Takas Merkezi, vadeli işlemler piyasalarının mali yeterliliği ve güvenilirliğini, takas üyelerinin katkılarıyla oluşturulan "Garanti Fonu" ile açık pozisyonlara ilişkin "Başlangıç Teminatı", adı altında temin ettiği nakit ve/veya benzeri kıymetler vasıtasıyla sağlar.
- ❖ Takas Merkezinin mali sorumluluğu sözleşmelerin takası sırasında taraflardan her biri için karşı tarafın yerini almasından kaynaklanan tutar kadardır.
- ❖ Takas Merkezi garantisi sadece Takas Merkezinde açılan hesaplar ve bu hesaplarda izlenen sözleşmelerle sınırlıdır.
- ❖ Temerrüt durumunda, Takas Merkezine yatırılmış olan işlem teminatı ve Garanti Fonu teminatları kullanılır. Garanti Fonundan karşılanmayan tutarlar için Takas Merkezinin kendi kaynaklarına başvurulamaz.
- ❖ Gerçekleşen işlemlerin takası ertesi gün (T+1) saat 14:30'a kadar tamamlanır.
- ❖ Takas işlemleri nakit uzlaşma şeklinde gerçekleştirilir.
- ❖ Teminat tamamlama yükümlülükleri nakit olarak veya VOB'da pozisyon kapatılarak yapılabilir.
- ❖ Teminat yatırma, çekme, değerlendirme, hesap güncelleştirme ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi işlemleri alt hesap bazında gerçekleştirilir.
- ❖ Hesap güncelleştirme işlemlerinde zararlar işlem günü (T+0) tahsil edilir, kar eden hesaplar için ödeme ertesi gün (T+1) gerçekleştirilir.
- ❖ Takas üyesi, yükümlülüğünü takas süresinin bitimine kadar tam olarak yerine getirmeyeceği takdirde herhangi bir ihbara gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş sayılır.

4. TAKAS SAATLERİ

Seansın bitimi ve teminat tamamlama çağrılarının yapılması ile takas süreci başlar. VOB'da işlem gören sözleşmelerin işlem ve takas saatleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

Konu	Süre
Normal seans	09:15-17:35
Teminat tamamlama çağrısı ilanı	17:45
Takas süresi	17:45-Ertesi iş günü 14:30

5. TAKAS MERKEZİ ÜYELİK İŞLEMLERİ

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda Doğrudan Takas Üyeliği ve Genel Takas Üyeliği olmak üzere iki üyelik tipi mevcuttur. Doğrudan Takas Üyeleri, Borsa'da portföy hesapları ve/veya müşteri hesapları adına gerçekleştirilen tüm işlemlerin risk ve sorumluluğunu taşır ve takas işlemlerinin ilgili düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirilmesinden Takas Merkezine karşı sorumludur. Genel Takas Üyeleri ise, portföy ve/veya müşteri hesaplarına ilaveten takasını üstlendikleri diğer Borsa Üyeleri'nin portföy ve/veya müşteri hesaplarının da, Borsa'da gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan tüm risk ve sorumluluğunu taşırlar. Mevcut uygulamada sadece Doğrudan Takas Üyesi olunabilmektedir.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Takas Merkezi Üyelik şartları ve üyelik başvurusunda bulunacak kurumlardan istenecek belgeler Borsa'nın 2005/3 No'lu "Üyelik Esasları Genelgesi"nde belirtilmiştir. Borsaya üye olunmadan takas üyesi olunamaz. Takas üyeliği için Takasbank'a başvurulur.

Doğrudan takas üyeliği şartları aşağıda yer almaktadır:

- a) Sermaye Piyasası Kurulu'ndan türev araçlarının alım satımına aracılık yetki belgesinin alınmış olması,

- b) Borsa Yönetim Kurulu'ndan Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası işlem yapma yetkisinin alınmış olması,
- c) Takas üyeliği için gerekli olan teknik alt yapı ve donanıma sahip olunması,
- d) "Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Takas Üyeliği Taahhütnamesi" nin Takas Üyesi tarafından imzalanması,
- e) Takas Üyeliği için gerekli olan garanti fonu katkı payının yatırılmış olması,
- f) Müşterilere ve diğer üçüncü şahıslara karşı doğabilecek mali ve hukuki sorumluluğun teminat altına alındığı genel ve özel mahiyette ve Takas Merkezi tarafından öngörülebilecek sigorta ve diğer düzenlemelere uyulması,
- g) Takas Merkezi tarafından Borsa Yönetmeliği çerçevesinde talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin ibraz edilmiş olması.

Genel takas üyeliği şartları ayrıca belirlenecektir.

Takas Üyeliği Başvurusunda Bulunurken Gönderilecek Bilgi ve Belgeler

Başvuru talebini içeren ve Takasbank Genel Müdürlüğü'ne hitaben yazılmış yazı ve bu yazının ekinde;

- a) [Takas Merkezi Üyelik Başvuru Formu](#)
- b) Sermaye Piyasası Kurulu Türev Araçların Alım Satımına Aracılık Yetki Belgesi (Noter Tasdikli Örneği),
- c) Borsa Üyelik Belgesi (Noter Tasdikli Örneği),
- d) [Takas Üyeliği Taahhütnamesi](#)
- e) Noter tasdikli imza sirküleri,
- f) Kuruluş ilanının yer aldığı ticaret sicil gazetesi,
- g) Vergi levhası,
- h) [Nakit, Kıymet, Teminat, Şartlı Virman ve Elektronik EFT Talimatı Taahhütnamesi](#)
- i) [Faks Cihazı ile İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'ye Gönderilecek Müşteri Talimatları ile İlgili Uygulama Sözleşmesi \(Çift Nüsha\)](#)

Takas Üyeliği Taahhütnamesi'ni imzalayacak şirket yetkililerinin, şirket imza sirküleri tanımlı itibarıyla, şirketi temsil ve ilzama yetkili olmaları zorunludur.

6. HESAP AÇMA İŞLEMLERİ

Takasbank nezdinde "Müşteri", "Portföy", "Piyasa Yapıcı" ve "Global" olmak üzere dört tip hesap açılabilir. Hesap tiplerinin özellikleri aşağıdaki gibidir:

- i. Portföy hesabı: Üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesap tipidir.
- ii. Müşteri hesabı: Üyenin müşterileri için açılan hesaplardır.
- iii. Global hesap: Global hesap, birden çok sayıda müşterinin tek bir hesabı kullanarak işlem yaptığı hesap tipidir.
- iv. Piyasa yapıcı hesabı: Sadece piyasa yapımcıların işlemlerinin izlendiği hesap tipidir.

Borsa'da teminatlandırma, sözleşme alım/satımı ve pozisyon takip işlemleri hesap bazında yapıldığından, işlem yapılacak portföy, global ve müşteri hesaplarının Takasbank Vadeli İşlemler Sistemi'nde (TVİS) tanımlanmış olması gerekmektedir. Sistemde piyasa yapıcı hesap henüz kullanılmamaktadır. Aynı üye altında, aynı müşteriye ait birden fazla şahsi hesap açılması mümkün değildir.

TVİS'de ilgili hesapların tanımlanabilmesi için öncelikle bu hesapların "Takasbank Müşteri İsmine Saklama (MİS) Sisteminde" açılmış olması ve MİS sisteminde açılan hesaplara ilişkin kimlik bilgilerinin Takasbank sistemine tanımlanarak hesabın eşleştirilmesi (Takasbank sicil numarası tanımlanması) zorunludur.

Global hesap açma işlemleri ilgili takas üyesinin yazılı talimatı ile Takasbank yetkilileri tarafından yapılacaktır. Global hesaba bağlı alt hesap tanımlama işlemleri ise kimlik eşleştirme prosedürüne uygun olarak ilgili takas üyesi tarafından yapılır.

Yeni açılan bir hesaba VOB'da işlem yapılabilmesi için bu hesabın bir önceki Borsa Günü saat 17:45'e kadar Takasbank nezdinde açılmış olması gerekmektedir. Saat 17:45'den sonra açılan hesaplarda izleyen ikinci Borsa Gününde işleme başlanabilir.

7. İŞLEM TEMİNATLARINA İLİŞKİN ESASLAR

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda teminat olarak kabul edilebilecek kıymetler, bunların değerlendirme yöntemi ve katsayıları, teminat kompozisyon oranları ve teminat yatırma/çekme işlemlerine ilişkin esaslar, Borsa'nın 2005/6 No'lu "Teminatlandırma ve Diğer Risk Yönetimi Esasları Genelgesi" ile düzenlenmiştir.

İşlem teminatı olarak kabul edilebilecek kıymetler nakit ve nakit dışı varlıklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Nakit teminat olarak TVİS'e sadece Türk Lirası kabul edilir. Nakit dışı teminatlar ise çeşitlendirilmiştir.

Aşağıda işlem teminatı olarak kabul edilecek nakit ve nakit dışı teminatların çeşitleri gösterilmektedir:

I. Nakit Teminat

- TL

II. Nakit Dışı Teminatlar

A. Döviz (DVZ)

- Amerikan Doları (USD)

- Avrupa Para Birimi (EUR)

B. Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS)

- Devlet Tahvili (DT)

- Hazine Bonosu (HB)

- Döviz Endeksli Devlet Tahvili (DTE)

- Döviz Ödemeli Devlet Tahvili (DTY)

C. Hisse Senedi (HS)

- İMKB 30 endeksine dahil hisse senetleri

- Borsa Yatırım Fonları Katılma Belgeleri (BYF)

D. Yatırım Fonu Katılma Belgeleri

- Kaydileştirilmiş yatırım fonu katılma belgeleri

İtfasına 5 iş günü kalan DİBS'ler teminata kabul edilmez. Nakit dışı teminat olarak daha önce yatırılmış olan DİBS'lerin arasında itfasına 5 işgününden az zaman kalmış olan varsa, ilgili üyelere Takasbank tarafından elektronik ortamda, kıymetlerin değiştirilmesi için uyarı mesajı gönderilir. İtfaya konu DİBS'ler yapılan uyarıya rağmen değiştirilmedikleri takdirde, müşterinin talimatına ihtiyaç duyulmaksızın, itfadan önceki günün sonunda menkul kıymetin fiyatı sıfırlanır. İtfaya tutarı, ilgili müşterinin vadeli işlem teminatına nakit olarak aktarılır.

Anapara ve kuponlarına ayrıştırılmış DİBS'lerin teminata kabulü için, menkul kıymetin tamamını temsil eden anapara ve kuponlarının birlikte teminata yatırılması gerekmektedir. Aksi takdirde ayrıştırılmış DİBS'ler teminata kabul edilmez.

Hisse senedi cinsinden teminatlarda sermaye artırımını ve/veya temettü ödemesi karşılığı alacaklar üyenin Takasbank nezdindeki serbest hesabına aktarıldığı ve İMKB'de hisse senedi bölündüğü gün ve/veya temettü başlangıç tarihinden itibaren VOB teminat hesabı sürdürme seviyesinin altına düşebileceği dikkate alınarak, teminat seviyesinin korunması üyenin sorumluluğu altındadır.

7.1. İşlem Teminatı Kompozisyonu

Borsada yeni bir pozisyon alınırken Takasbank nezdinde bulundurulması gereken işlem teminatının en az %30'unun nakit teminattan oluşması gerekmektedir. Dolayısıyla toplam işlem teminatı içinde nakit dışı teminatların oranı en fazla %70 olabilir. Hesap güncelleştirme

sırasında zarar eden hesaplardan zarar tutarının kesilmesi durumunda asgari nakit bulundurma şartı aranmaz.

Nakit dışı teminat içindeki hisse senedi ile A tipi yatırım fonu teminatlarının toplam payı ise toplam nakit dışı teminatın %50'sini geçemez. Bu %50 oranının içerisinde de her bir hisse senedinin veya A tipi yatırım fonu katılma belgesinin oranı ise %20'yi (toplam nakit dışı teminatların %10'unu) geçemez. Dolayısıyla, nakit-dışı teminatlar oluşturulurken, hisse senedi veya A tipi yatırım fonu katılma belgelerinin maksimum düzeyde kullanılması durumunda, en az 5 çeşit hisse senedi veya A tipi yatırım fonu katılma belgesi yatırılması gerekmektedir.

Borsa yatırım fonlarının nakit dışı teminat olarak kabul edilebilmesi için, BYF'nin baz edildiği endeksin bir kısmı veya tamamının İMKB-30 endeksine dahil hisse senetlerinden oluşması gerekir.

Aşağıdaki tabloda nakit ve nakit-dışı teminat çeşitlerinin toplam teminat içinde alabilecekleri minimum ve maksimum paylar gösterilmektedir:

Nakit/Nakit-dışı	Teminat Çeşidi	Teminat Grubu	Min.	Maks.
Nakit	TL	TL	0.30	1.00
Nakit Dışı	Döviz	DVZ	0.00	0.70
Nakit Dışı	Hazine Bonosu	HB	0.00	0.70
Nakit Dışı	Devlet Tahvili	DT	0.00	0.70
Nakit Dışı	Döviz Endeksli Devlet Tahvili	DTE	0.00	0.70
Nakit Dışı	Döviz Ödemeli Devlet Tahvili	DTY	0.00	0.70
Nakit Dışı	Hisse Senedi (İMKB 30'a dahil his)	İMKB-30	0.00	0.35
Nakit Dışı	Hisse Senedi (Borsa Yatırım Fonları)	BYF	0.00	0.35
Nakit Dışı	Yatırım Fonu KB. (Fiziki) A Tipi	YF-A Tipi	0.00	0.35
Nakit Dışı	Yatırım Fonu KB. (Fiziki) B Tipi	YF-B Tipi	0.00	0.70
Nakit Dışı	Yatırım Fonu KB. (Fiziki) Likit	YF-Likit	0.00	0.70

7.2. İşlem Teminatlarının Değerleme Katsayıları

İşlem teminatı olarak kabul edilebilecek nakit-dışı kıymetler belirli değerlendirme katsayıları ile çarpılarak dikkate alınır. Bu değerlendirme katsayıları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Nakit/Nakit-dışı	Teminat Çeşidi	Teminat Grubu	Değerleme Katsayıları
Nakit	TL	TL	1.00
Nakit Dışı	Döviz	DVZ	0.95
Nakit Dışı	Hazine Bonosu	HB	0.90
Nakit Dışı	Devlet Tahvili	DT	0.80
Nakit Dışı	Döviz Endeksli Devlet Tahvili	DTE	0.80
Nakit Dışı	Döviz Ödemeli Devlet Tahvili	DTY	0.80
Nakit Dışı	Hisse Senedi	İMKB-30	0.70

Nakit Dışı	Hisse Senedi (BYF)	BYF	0.70
Nakit Dışı	Yatırım Fonu Katılım Belgesi - A Tipi	YF-A tipi	0.70
Nakit Dışı	Yatırım Fonu Katılım Belgesi - B Tipi	YF-B Tipi	0.80
Nakit Dışı	Yatırım Fonu Katılım Belgesi - Likit	YF-Likit	0.90

7.3. İşlem Teminatlarının Değerlerinin Güncellenmesi

İşlem teminatı olarak kabul edilen nakit dışı varlıklar aşağıda belirlenen fiyatlar üzerinden her işlem gününün sonunda Takasbank tarafından değerlemeye tabi tutulur:

Teminat Çeşidi	Değerleme Kriteri	Açıklama
Döviz	TCMB Döviz Alış kuru	15:30'da açıklanan ertesi gün valörlü fiyat
Hazine Bonosu	İMKB tarafından ilan edilen fiyat	TR-Cari fiyat
Devlet Tahvili	İMKB tarafından ilan edilen fiyat	TR-Cari fiyat
Hisse Senedi	İMKB 2. seans ağırlıklı ortalama fiyatı	İşlem yoksa önceki fiyat dikkate alınır.
Borsa Yatırım Fonu	İMKB 2. seans ağırlıklı ortalama fiyatı	İşlem yoksa önceki fiyat dikkate alınır.
Yatırım Fonu	Fonun birim pay fiyatı	Kurucu tarafından ilan edilen fiyat

Takasbank'ta bulunan işlem teminatları, gerekli görüldüğü durumlarda gün içinde yeniden değerlemeye tabi tutulabilir.

7.4. İşlem Teminatlarının Yatırma/Çekme Süreleri

Takasbank sisteminde TL ödemeler için EFT, döviz ödemeler için SWIFT saatleri bağlayıcı olmakla birlikte son saatlerin belirlenmesinde piyasadaki likidite ve operasyonel riskler de gözönünde bulundurulur. Teminat yatırma-çekme süreleri aşağıda belirtilmiştir:

Teminat türü	İşlem	Hesaben	Fiziken*	Talimat son saati	Açıklama
TL	Yatırma	17:20	13:30		Efektif TL teminat yatırma son saati.
	Çekme	15:40		13:30	Aynı gün valörlü çekme işlemi için
Döviz	Yatırma	17:20**	Yok		USD için Citibank NY 36892258 EUR için Citibank FF 411/5556/024
	Çekme		Yok	15:00**	Aynı gün valörlü çekme işlemi için
DİBS	Yatırma	17:20	Yok		Fiziki DİBS teslim son saati.
	Çekme	17:20	Yok		
Hisse Senedi ve BYF	Yatırma	17:20	Yok		Fiziki hisse senedi teslim son saati.
	Çekme	17:20	Yok		
Yatırım fonu KB	Yatırma	17:20	Yok		
	Çekme	17:20	Yok		

* Teminat hesaplarına fiziki teslim yoluyla teminat yatırma/çekme işlemi yapılamayacaktır. Teminatların fiziken yatırılabilmesi için öncelikle üyenin Takasbank nezdindeki serbest hesap/depolarına teslimat yapılması gerekmektedir. Bu işlemler

için döviz hariç Takasbank tarafından uygulanan süreler geçerlidir. Döviz işlemlerinde prensip olarak fiziksel teslim kabul edilmeyecektir.

** Türkiye saati ile

7.5. Başlangıç ve Sürdürme Teminatları Tutarları*

* Başlangıç ve sürdürme teminatı tutarları kontrata dayanak oluşturan varlık fiyatındaki dalgalanma sonucunda Vafeli İşlem ve Opsiyon Borsası tarafından değiştirilebilir.

8. HESAP GÜNCELLEŞTİRME İŞLEMLERİ

SÖZLEŞME CİNSİ	BAŞLANGIÇ TEMİNATI (TL)	SÜRDÜRME TEMİNATI (TL)
VOB - İMKB 30 VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	600	450
VOB - İMKB 100 VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	500	375
VOB - GÖSTERGE DİBS VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	300	225
VOB - TL/ABD DOLARI VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	160	120
VOB - TL/EURO VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	220	165
VOB - EGEPAMUK VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	240	180
VOB - ANADOLU KIRMIZI BUĞDAY VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	240	180
VOB - ALTIN VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ	400	300

Hesap güncelleştirme işlemleri, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nın 2005/5 No'lu "Takas ve Temerrüt Esasları Genelgesi" uyarınca günlük olarak yapılmaktadır. Borsa işlemleri sonucu oluşan zararlar aynı gün (T+0) ilgili hesaplardaki nakit teminatlardan otomatik olarak düşülür. İlgili hesaplardaki nakit teminat tutarı yetersiz ise ya da hesap güncelleştirme veya teminat değerlendirme işlemi sonucunda toplam teminat, Borsa Genelgesi'nde belirlenen sürdürme teminatının altına düşüyorsa, ilgili takas üyesine elektronik ortamda teminat tamamlama çağrısı yapılır. Ayrıca, zarar tutarı kesildikten sonra, nakit teminat durumu "0"ın altına düşen hesaplarda mevcut toplam teminat, sürdürme teminatının üzerinde olsa dahi, teminat tamamlama çağrısı yapılarak ilgili hesabın nakit teminat tutarı "0"a tamamlanmaktadır. Teminat tamamlama çağrısı ve teminat tamamlama sürecine ilişkin esaslar Borsa'nın 2005/5 No'lu Genelgesi'nde belirlenmiştir.

Teminat tamamlama yükümlülükleri, ilgili hesaba nakit teminat yatırma şeklinde veya VOB'da kısmen veya tamamen pozisyon kapatmak şeklinde gerçekleştirilebilir.

Borsa Genelge'sinde yapılan düzenlemeler uyarınca, yeni bir pozisyon alınırken Takasbank nezdinde bulundurulması gereken işlem teminatının %30'unun nakit teminattan oluşması gerekmektedir. Ancak hesap güncelleştirme işlemleri sırasında zarar eden hesaplardan zarar tutarının kesilmesi durumunda asgari nakit bulundurma şartı aranmaz. Bu çerçevede, sistemdeki nakit kompozisyon oranına bağlı olarak diğer teminatların değerlemeye alınması aşağıdaki şartlara bağlıdır:

- Teminat tamamlama çağrısı yapılan bir hesabın borcu kapanana kadar yatırmış olduğu nakit dışı teminatları değerlemeye tabi tutulmaz.

- Nakit kompozisyonuna bağılı olarak değerlenebilecek maksimum nakit dışı teminat sistemde mevcut ise, yatırılan diğer nakit dışı teminatları değerlenmez. İlgili hesaba ilave nakit yatırıldığında teminat kompozisyon oranları g¼ncellenerek değerleme dışı kalan nakit dışı teminatlar değerlenir.

Kar eden hesapların alacakları T+1 g¼n¼ hesaplarına aktarılır. Kar eden hesapların alacakları ertesi iş g¼n¼ (T+1) aktarılır. Kar dağıtımı, zararların tamamı tahsil edildiyse seans ¼ncesinde, tahsil edilemeyen zarar var ise teminat tamamlama y¼k¼ml¼l¼ę¼ son saati olan 14:30'dan sonra gerçekleşir. Teminat tamamlama y¼k¼ml¼l¼ę¼ olan ¼yelerin kar eden hesaplarına ilgili teminat tamamlama çağırısı miktarı kadar bloke konur ve kar alacakları y¼k¼ml¼l¼k tamamlanana kadar ¼denmez. ¼yenin teminat tamamlama çağırısına muhatap hesabından teminat çekmesine de izin verilmez.

Teminat tamamlama çağırısı yapılan hesaplara ilişkin teminat yatırma ve/veya açık pozisyonların ters işlemlerle kapatılması işlemlerinin ertesi iş g¼n¼ (T+1) saat 14:30'a kadar gerçekleştirilmesi zorunludur. Hesap g¼ncelleřtirme işlemleri nedeniyle yapılan teminat tamamlama işlemlerinin ilgili hesap bazında yerine getirilmesi gerekmektedir.

9. GARANTİ FONU İŞLEMLERİ

Garanti Fonu, temerr¼t durumlarında takas y¼k¼ml¼l¼klerinin karşılanmasında kullanılmak ¼zere, Borsa tarafından t¼m takas ¼yelerinin katılımıyla oluşturulur. Takas ¼yelerinin G.Fonuna yapacağı katkı tutarı Borsa tarafından belirlenir. Garanti Fonu Takas Merkezi tarafından temsil ve idare edilir.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Garanti Fonu'nun oluşturulması, Garanti Fonu'na yapılacak ¼demelerin zamanı, yatırılacak kıymetler, değerleme y¼ntemi, tahsili gibi esaslar, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nın 2005/7 No'lu "Garanti Fonunun Kuruluş ve İşleyiş Esasları Genelgesi" ile d¼zenlenmiřtir.

Garanti Fonu'na Takas ¼yeleri;

- Nakit ve nakit dışı teminat yatırırlar, takas ¼yesi olan her ¼ye açık pozisyonu bulunmasa dahi minimum katkı payını yatırmak zorundadır. (200,000 TL)
- Takas ¼yeleri takasını garanti ettikleri herbir piyasa ¼yesi için Garanti Fonu'na tranş başına 100,000 TL ilave katkı payı yatırmak zorundadır.

Herg¼n sonu itibariyle, her bir takas ¼yesinin açık pozisyonları tutarı hesaplanarak piyasada oluşturduğu riske karşılık gelen Garanti Fonu katkı payı hesaplanır. Açık pozisyon değerinin hangi tranşda olduğu kontrol edilir, açık pozisyonu değeri bir ¼st tranşa geçen Takas ¼yesinin Garanti Fonu teminatları kontrol edilir ve gerekiyorsa teminat tamamlama çağırısı yapılır. Tranş seviyesi aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Açık pozisyon piyasa değeri (TL)*	Tranş seviyesi	Teminat Tutarı (TL)**
0-20 milyon	1	200.000
20-30 milyon	2	300.000
30-40 milyon	3	400.000
40-50 milyon	4	500.000
50 + 10xn	5+n	500.000+100.000xn

* Her 10 milyon TL açık pozisyon artışında Garanti Fonu katılım payı olarak 100.000 TL ilave teminat yatırılması gerekir.

** Teminat tutarının asgari %20'si nakit (TL cinsinden) olmalıdır.

Garanti Fonu'na yatırılacak katkı payları nakit (TL) ve nakit dışı (diğer) olmak üzere iki ayrı tipte düzenlenmiştir. Borsa'nın ilgili Genelgesi'nde belirlenen asgari katkı payı ve üyelerin açık pozisyonlarının uzlaşma fiyatları ile çarpılması sonucu hesaplanan değışken katkı paylarının Genelge'de belirlenen esaslar ve süreler içinde Takas Merkezi'ne yatırılması zorunludur.

İşlem teminatlarının yatırılmasına ilişkin yukarıda belirtilen esaslar Garanti Fonu katkı payları için de geçerlidir

Garanti Fonu teminatı sürdürme oranı %90'dir. Takas üyesinin Garanti Fonu katkı payları aşağıdaki sebeplerle, sürdürme seviyesine (%90) veya daha altına düşebilir.

- Teminat değer düşüklüğü
- Garanti Fonu katkı payının kullanılması
- Bulunması gereken teminat seviyesinin yükselmesi

Garanti Fonu teminat tamamlama çağrılarının 3 işgünü içinde tamamlanması gerekmektedir. Garanti Fonu'nun temerrüde düşen takas üyesi nedeniyle kullanılması ve takas üyesinin Garanti Fonu payını süresi içinde tamamlamaması halinde Fonun alacağıın takibi ve iflas süreci Takas Merkezi tarafından yürütülür. G.Fonu payı kullanılan üyelerin payları Garanti Fonu eksikliğini tamamlandıkça faizi ile birlikte oransal olarak iade edilir. Garanti Fonu temerrüt cezası temerrüt faizinin 2 katı şeklinde uygulanır.

Garanti Fonu nakit dışı katkı payı olarak kabul edilecek teminat mektuplarının Türk Lirası ya da döviz (Amerikan Doları veya Avrupa Para Birimi-Euro) cinsinden olması gerekmektedir. Teminat mektupları kesin ve süresiz olmalıdır, takas üyelerinin karşılıklı ve aynı gruba ait bankaların birbirlerine verecekleri teminat mektupları kabul edilmemektedir. Ayrıca, Bankamız nezdinde açılan Garanti Fonu hesaplarına yatırılacak teminat mektupları Bankamızın risk santralizasyonu çerçevesinde belirlediği limitler dahilinde kabul edileceğinden, teminat mektuplarının alınmadan önce ilgili bankanın Bankamız nezdindeki limitinin uygun olup olmadığının teyit edilmesi gerekmektedir. Teminat mektuplarının ekte sunulan teminat mektubu metni ile birebir aynı olması zorunludur.

Garanti Fonu hesabında bulunan serbest nakit veya nakit dışı teminatlar her ayın ilk 3 iş günü içinde çekilebilir. İlk 3 iş günü içinde çekilmeyen Garanti Fonu serbest teminatları izleyen ayın başına kadar çekilemez. Garanti Fonu'na yatırılan nakit-dışı teminatların Takasbank'ın onayıyla değıştirilmesi mümkündür.

10. TEMERRÜT İŞLEMLERİ

İşlem teminatlarına ilişkin teminat tamamlama çağrısının yapıldığı günden bir iş günü sonrasında (T+1), saat 14:30'a kadar ilgili hesaba ait teminat yükümlülüğünü yerine getirmeyen üye, herhangi bir ihbara gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş sayılır. Temerrüt durumunda izlenecek yöntem ve esaslar, Yönetmelik ve Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nın 2005/5 No'lu Genelgesinde düzenlenmiştir.

Temerrüt işlemlerinde uygulanacak genel esaslar aşağıdadır:

- a) Takas yükümlülüklerinin T+1 Günü saat 14:30'a kadar yerine getirilmesi esastır. Belirlenen süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyenler temerrüde düşmüş sayılır.

- b) Teminat tamamlama yükümlülüğünün T+1 Günü saat 14:30'dan EFT Kapanış Saatine kadar olan süre zarfında yerine getirilmesi durumunda birinci temerrüde düşülmüş olur. Üyeye, İMKB Repo-Ters Repo Pazarında veya TCMB Bankalararası Para Piyasasında oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının bir katı nisbetinde temerrüt faizi uygulanır.
- c) Temerrüdün T+1 günü EFT kapanışından sonra karşılanması ya da daha sonraki günlere kalması durumunda ise ikinci temerrüde düşülmüş olur. İkinci temerrüdün oluşması halinde, İMKB Repo-Ters Repo Pazarında veya TCMB Bankalararası Para Piyasasında oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının üç katı nisbetinde temerrüt faizi uygulanır. Temerrüt faizi hesaplamasında temerrütte kalınan süre içinde her gün için o gün geçerli olan faiz oranı kullanılır.

Aşağıdaki tabloda temerrüt sürecine ilişkin bilgiler yer almaktadır:

Temerrüt Zamanı	Temerrüt Süreci	Uygulanacak Müeyyideler
T+1 Günü 14:30 – EFT kapanış	Birinci Temerrüt	İMKB Repo - Ters Repo Pazarında veya TCMB Bankalararası Para Piyasasında oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının 1 katı oranında temerrüt faizi. Tutar olarak 10 TL'nin altında hesaplanan temerrüt faizleri 10 TL olarak tahsil edilir. 100 TL ve daha az olan temerrüt tutarlarında temerrüt faizi uygulanmaz.
T+1 Günü EFT kapanış – sonraki günler	İkinci Temerrüt	İMKB Repo-Ters Repo Pazarında veya TCMB Bankalararası Para Piyasasında oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının 3 katı oranında temerrüt faizi. Tutar olarak 10 TL'nin altında hesaplanan temerrüt faizleri 10 TL olarak tahsil edilir. 100 TL ve daha az olan temerrüt tutarlarında temerrüt faizi uygulanmaz.
T+1 Günü 14:30'dan itibaren	Pozisyon Likidasyonu	T+1 günü 14:30'dan itibaren üyenin pozisyonları likide edilebilir. T+1 gününde 14:30'dan seans bitimine kadar temerrüdün kapatılamaması durumunda pozisyon likidasyonuna temerrüt kapatılıncaya kadar izleyen günlerde de devam edilebilir.
T+1 Günü 14:30'dan itibaren	Nakit-dışı Teminatların Satılması	T+1 günü 14:30'dan itibaren üyenin nakit-dışı teminatları likide edilebilir. T+1 Gününde 14:30'dan spot piyasaların kapanışına kadar satılamaması durumunda temerrüt kapatılıncaya kadar nakit dışı teminatların satılmasına izleyen günlerde de devam edilebilir.

Teminat tamamlama yükümlülüklerinin süresi içinde yerine getirilmemesi durumunda ilgili Borsa Genelgeleri uyarınca hesaplanan ve üyelere tahakkuk ettirilen temerrüt faizlerinin belirtilen sürelerde ödenmemesi durumunda, faiz tutarı ilgili üyelerin Takasbank nezdindeki

serbest cari hesaplarından re'sen tahsil edilir. Temerrüt cezaları Garanti Fonu'nda kullanılacak şekilde değerlendirilir.

Temerrüt halinde kaynakların kullanım sırası:

- a) Temerrüt durumunda garanti fonunun nakit kısmından temerrüt tutarı karşılanır. Öncelikle temerrüde düşen üyenin garanti fonu içindeki nakit payına başvurulur.
- b) Temerrüt kapatılmadığı takdirde, diğer üyelerin garanti fonu içindeki nakit payları oransal olarak kullanılır.
- c) T+1 günü saat 14:45'e kadar kapatılmayan borçlar için varsa temerrütlü hesaba ait değerlendirme dışı nakit dışı teminatlar nakde çevrilir.
- d) Temerrüde düşen hesaba ait açık pozisyonlardan temerrüt tutarını karşılayacak kadarı likide edilir ve serbest kalan ND teminatlar nakde çevrilir.
- e) Borç yine kapatılamazsa, takas üyesinin Garanti Fonu'na yatırmış olduğu nakit dışı teminatlar likide edilir.
- f) Borç kapatılmadığı takdirde üyenin portföy hesabına başvurularak pozisyon ve teminatlar likide edilerek borç kapamada kullanılır.
- g) Kapatılmayan borç için, üyenin Borsa nezdindeki tüm hak ve alacakları kullanılır.
- h) Temerrüt kapatılmadığı takdirde, Borsa ve Takas Merkezinin kararıyla diğer üyelerin Garanti Fonu içindeki nakit dışı teminatlarına da başvurulabilir.

11. NEMALANDIRMA İŞLEMLERİ

Takasbank'ta Vadeli İşlem teminat hesaplarında tutulan Türk Lirası cinsinden işlem teminatları ve Türk Lirası cinsinden yatırılan Garanti Fonu katkı payları Takasbank Fon Yönetimi tarafından mümkün olan en iyi şartlarda nemalandırılır. Takas Üyesinin Garanti Fonundaki nakit dışı (diğer) katkı payları kapsamında nakit bulundurulması halinde bu tutarlar nemalandırma kapsamı dışında tutulur. Nemalandırma işlemi Takasbank Fon Yönetiminin limitleri dahilinde yapılır ve günün koşullarına göre nakit teminatların değerlendirilememesi durumunda, nema ödenmez. Döviz cinsinden yatırılan işlem teminatlarına veya döviz cinsinden yatırılan Garanti Fonu katkı paylarına nema ödenmez.

Nemalandırma işlemleri saat 15:40'da üye hesap bakiyeleri üzerinden yapılır. İşlem teminatı hesaplarında bulundurulan nakit teminatlar ile Garanti Fonu nakit katkı payları saat 15:40 itibarıyla, TCMB Bankalararası Para Piyasası'nda veya bu piyasada herhangi bir nedenden dolayı işlem yapılamaz ise Bankalararası İkincil Piyasa'da, Takasbank tarafından günün piyasa koşullarına göre en iyi gayret gösterilmek suretiyle nemalandırılır ve nema tutarı ilgili hesaplara bir sonraki iş günü aktarılır.

Olağandışı piyasa koşullarında nemalandırma yapılmayabilir. Piyasa koşulları nedeniyle Takasbank Fon Yönetimi tarafından nemalandırma yapılamaması halinde nema ödenmez. Saat 15:40'den sonra Takasbank'a teminat olarak yatırılan nakit teminatlar nemalandırılmaz.

Nakit işlem teminatlarının nemalandırılmasından elde edilen brüt nema tutarlarından, zorunlu karşılık yükümlülük maliyetleri, banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) vb. yasal maliyetler ve brüt nema tutarının % 1.7'si oranında "Borsa Teminat Takip Ücreti" düşüldükten sonra elde edilen nema geliri, günlük olarak Borsa'nın 2005/6 ve 2005/7 No'lu Genelgelerinde belirtilen esaslar çerçevesinde ilgili hesaplara eklenir.

Garanti Fonu'nda bulunan nakit katkı paylarının en iyi şartlarda nemalandırılabilmesi için, nakit katkı payları Takasbank tarafından erken saatlerde değerlendirilebilir. Garanti Fonuna başvurulmasının gerekli olduğu durumlarda, Takasbank alacaklı üyelere ödeme yapabilmek için gerekli tutarı borçlanarak karşılayabilir. Bu durumda; iki faiz oranı arasında herhangi bir olumsuz fark oluşmuş ise, bu fark Garanti Fonu nemasına kesinti olarak yansıtılır.

Takasbank'ın piyasa koşulları dolayısıyla borçlanamaması halinde alacaklı üyelere bir sonraki iş günü ödeme yapılır.

12. VOB TAKAS MERKEZİ GÜNLÜK İŞ AKIŞI

İŞLEM	SAAT
Seans Açılışı	09:15
Takas Son Saati (Temerrüt Başlangıç Saati)	14:30
Kar Dağıtım Son Saati	14:35
Nakit Teminat Çekme Son Saati	15:40
Nemalandırma İşlemi	15:40
Teminat Yatırma/Çekme Son Saati	17:20
Seans Sonu	17:35
Uzlaşma Fiyatı İlanı	17:45
Teminat Tamamlama Çağrısı	17:45
Hesap Açma Son Saati	17:45
Hesap Güncelleştirme İşlemi	17:50+
Global Hesap Pozisyon Bildirim Son Saati	21:00
TVIS Günsonu İşlemleri	21:00+